

Linna rohevõrk: kujutelm või reaalsus

Sulev Nurme

Planeerimiskonverents 2018 | III sessioon : rohealad linnades

AB ARTES TERRAE OÜ | Tartu 2018

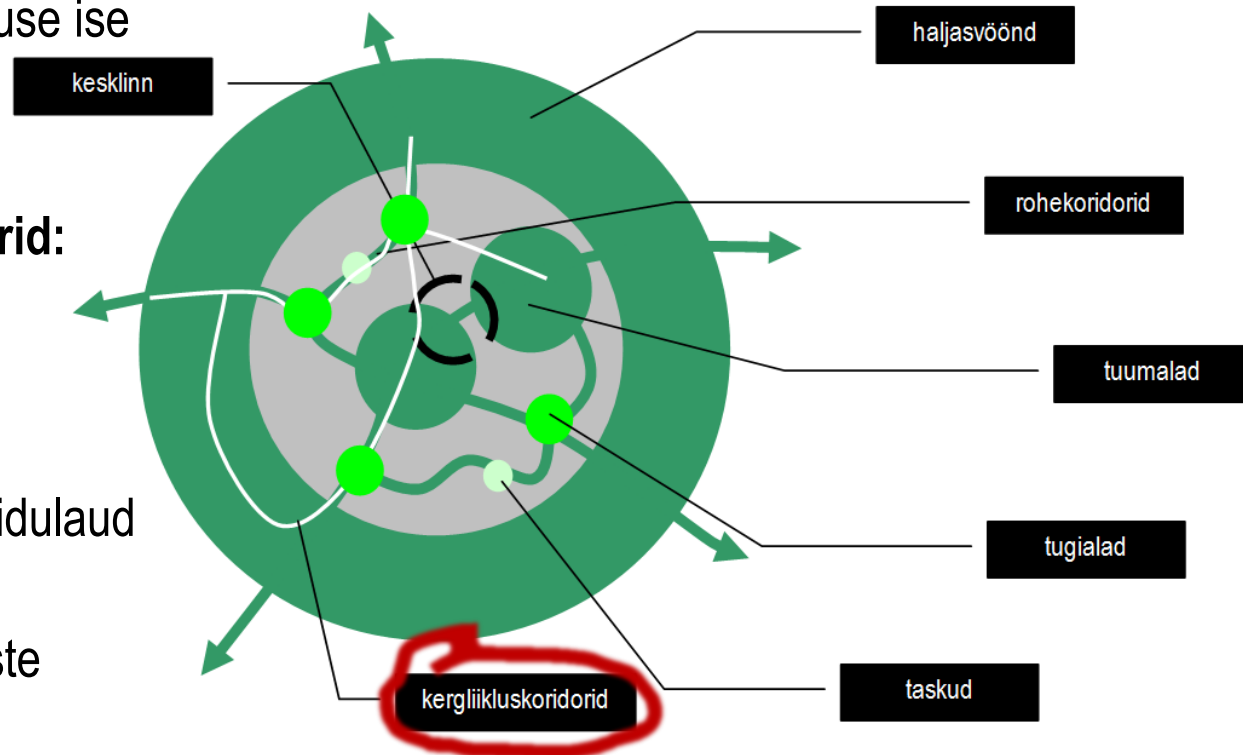
Linna rohestruktuur kellele? Milleks?

Rohestruktuur (*green infrastructure*) on linnaruumi funktsionaalse struktuuri üks planeeringulisi osi/kihte, mille eesmärk on luua tingimused rohelisema linnakeskkonna arenguks/arendamiseks ning võimalikult paljude ökoteenuste võimaldamiseks elanikele. Laiemalt võttes peaks rohestruktuur võimaldama:

1. linnalooduse ja **koosluste toimimise** (elutingimuste stabiilsus, infovahetus, levik, suksessioon jne);
2. **elustiku pelgupaik**;
3. ehitatud keskkonna **mikrokliima** ja negatiivsete ilmingute (kuumasaared, tuulekoridorid jne) leevendamise või parendamise;
4. saastekoormuse puhverdamise (eelkõige tolm, müra, heitgaasid, orgaanilised jäätmed);
5. kliimamuutustega kaasnevate negatiivsete mõjude leevendamine ja energiasäästlikuma linnaruumi arendamine (vihmavee kasutamine jne);
6. elanikele alternatiivsete liikumisvõimaluste pakkumine, **roheluses liikumise võimaldamine**, rekreatsioon;
7. linna arhitektuurse ruumi liigendamise;

Linna rohevõrgu ideaalne mudel

- ...sidus
- **tugialad** paiknevad piisavalt suurte **massiividenä**, mis tagab neis oleva/areneva elustiku jätkusuutlikkuse, puhverdusvõime, suutlikkuse ise tasakaalustuda;
- **polüfunktsionaalne**
- **optimaalsed rohekoridorid:**
 - kõigile kättesaadava kergliiklus roheluses;
 - elustiku vajadused (infovahetus, levik, toidulaud jne);
 - ühendused asulaväliste rohemassiividega

Linna rohevõrgustiku osad

- linnametsad
- looduslikud niidud, lammid, looduslikud veekogude kaldad, roostikud jne
 - jäätmaad
 - kalmistud
 - pargid
 - skväärid ja aiad
- haljastatud tänavad
- eraaedade piirkonnad
- kortermajade haljasalad
- haljastatud tootmis- ja äriettevõtete maa-alad
- muud linna rohealad, sh nt katusaiad

Linna rohevõrgu kahene käsitlus...

- “rekreatsiooni ja kergliikluse keskne”

- rohelised liikumisvõimalused
- sidus kergliiklus roheluses
- kõigile võrselt kättesaadav jne
- linnahaljastu optimeerimine
- linnaruumi mitmekesistamine

- “ökoloogiline”

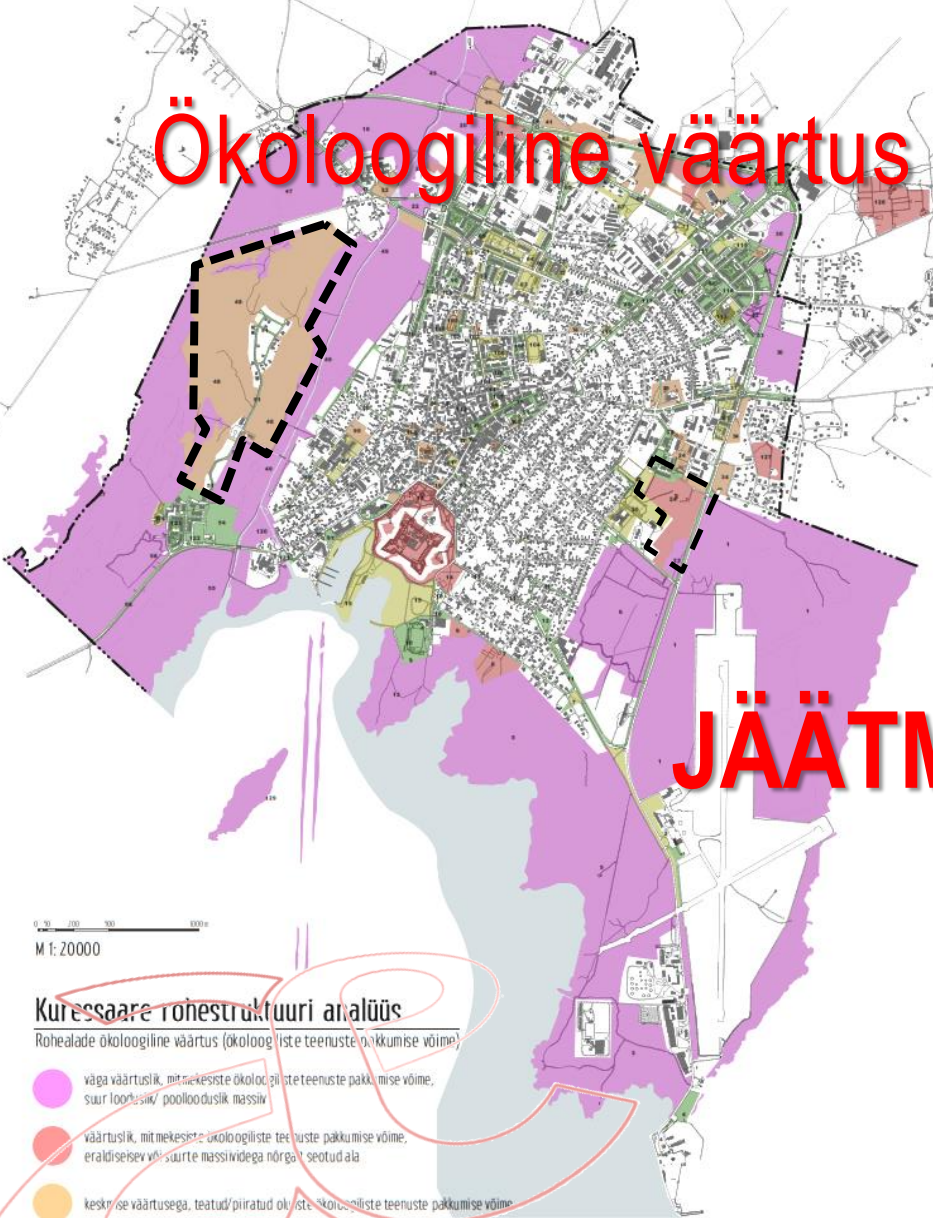
- elurikkuse säilitamine ja edendamine
- elupaigad, liikide levimine jne
- ökosüsteemi teenused
 - saaste puhver
 - mikrokliima reguleerimine
 - kliimamuutuste leevendamine

Ökoloogiline ja rekreatiivne potentsiaal ning väärtus

- ökoloogiliselt on väärtuslikumad mitmekesiseid elupaiku pakkuvad alad, mis vajavad kestmiseks vähest sekkumist;
- haljasaladena on väärtuslikumad suurema rekreatsioonipotentsiaaliga alad;
- ökoloogilist väärtust vähendavad:
 - intensiivne hooldus/majandamine, sh rekreatiivne ülekasutamine;
 - taimestiku rinnete puudumine;
 - barjäärid, eraldatus;
 - saasteallikad;
- rekreatiivset väärtust vähendavad:
 - kasutustaristu puudumine;
 - hoolduse puudumine;
 - halb läbitavus;
 - (näiline) ebaturvalisus.
 - halb juurdepääs.

**ERINEVAD ALAD EI OMA VÕRDESELT
MÕLEMAT VÄÄRTUST EGA
POTENTSIAALI**

Ökoloogiline väärtus vs rekreatiivne väärtus

M 1: 20000

Kuressaare rohestruktuuri analüüs

Rohealade ökoloogiline väärtus (ökoloogiliste teenuste pakkumise võime)

- väga väärtuslik, mitmekesiste ökoloogiliste teenuste pakkumise võime, suur looduslik/poollooduslik massiiv
- väärtuslik, mitmekesiste ökoloogiliste teenuste pakkumise võime, eraldiseisev või suurte massiividega nõrgalt seotud ala
- keskmise väärtusega, teatud/piiratud ökoloogiliste teenuste pakkumise võime
- vähe väärtuslik, piiratud ökoloogiliste teenuste pakkumise võime
- väheoluline, erandjuhtudel spetsiifiliste ökoloogiliste teenuste pakkumise võime (lagedad murualad, jms)

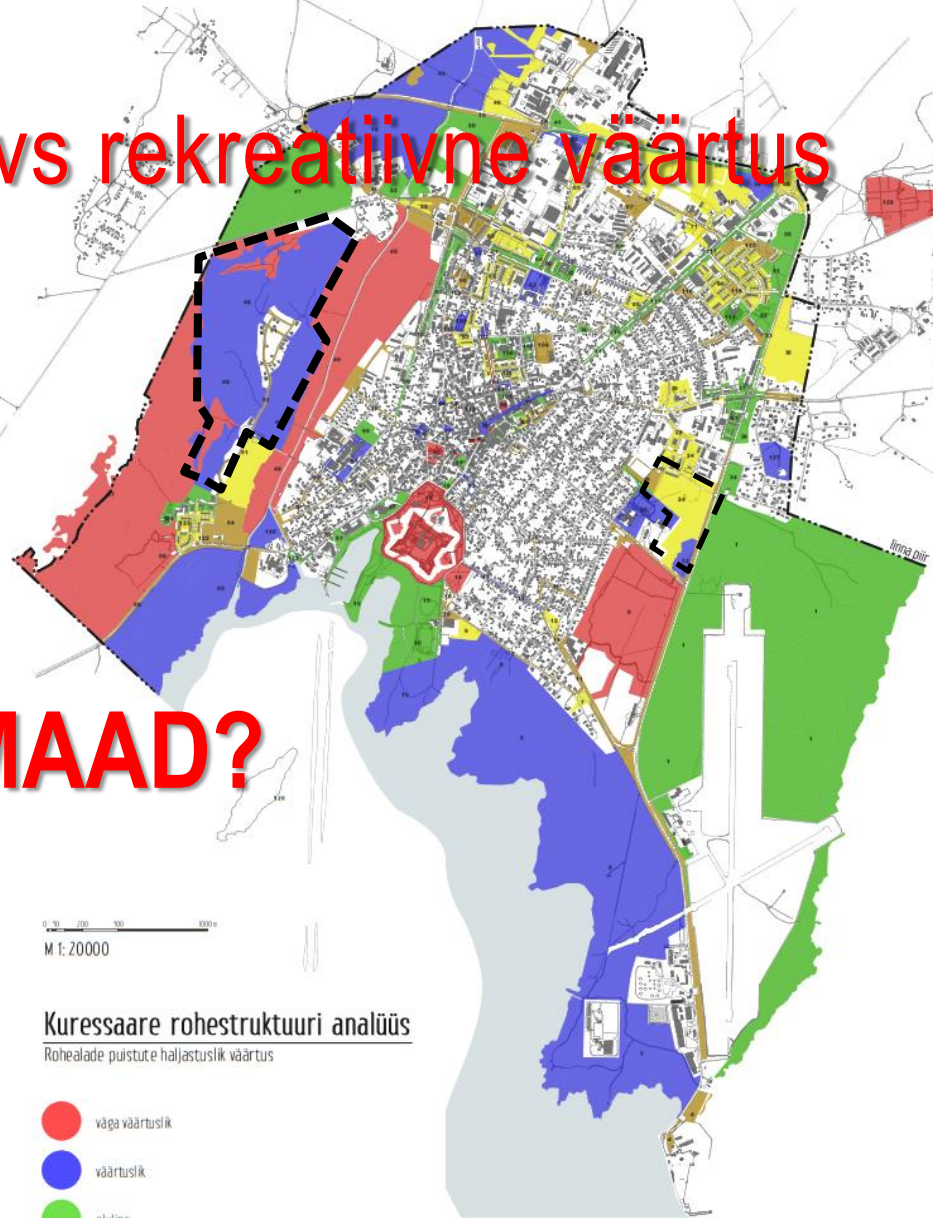
Number plaanil vastab roheala kirjeldusele koondtabelis.

Artes Terræ MAASTIKUARHITEKTIID

Kuressaare rohestruktuuri analüüs

Rohealade ökoloogiline väärtus (ökoloogiliste teenuste pakkumise võime)

AB Artes Terræ OÜ	Sulev Nurme	Talviku	Kuressaare Linnavalitsus	Töönr.	1720H2
Reg nr 12978320		Alajaala	Kuressaare linn	Registreerimise	11.09.17
Kütni 14, Tartu 51007				Mastaab	1:20000
artest@artes.ee				Kaardile nr.	4

M 1: 20000

Kuressaare rohestruktuuri analüüs

Rohealade puistute halduslik väärtus

- väga väärtuslik
- väärtuslik
- oluline
- väheväärtuslik
- väärtusetu (alal puuduvad puittaimed)

Number plaanil vastab roheala kirjeldusele koondtabelis.

Artes Terræ MAASTIKUARHITEKTIID

Kuressaare rohestruktuuri analüüs

Rohealade puistute halduslik väärtus

AB Artes Terræ OÜ	Sulev Nurme	Talviku	Kuressaare Linnavalitsus	Töönr.	1720H2
Reg nr 12978320		Alajaala	Kuressaare linn	Registreerimise	11.09.17
Kütni 14, Tartu 51007				Mastaab	1:20000
artest@artes.ee				Kaardile nr.	3

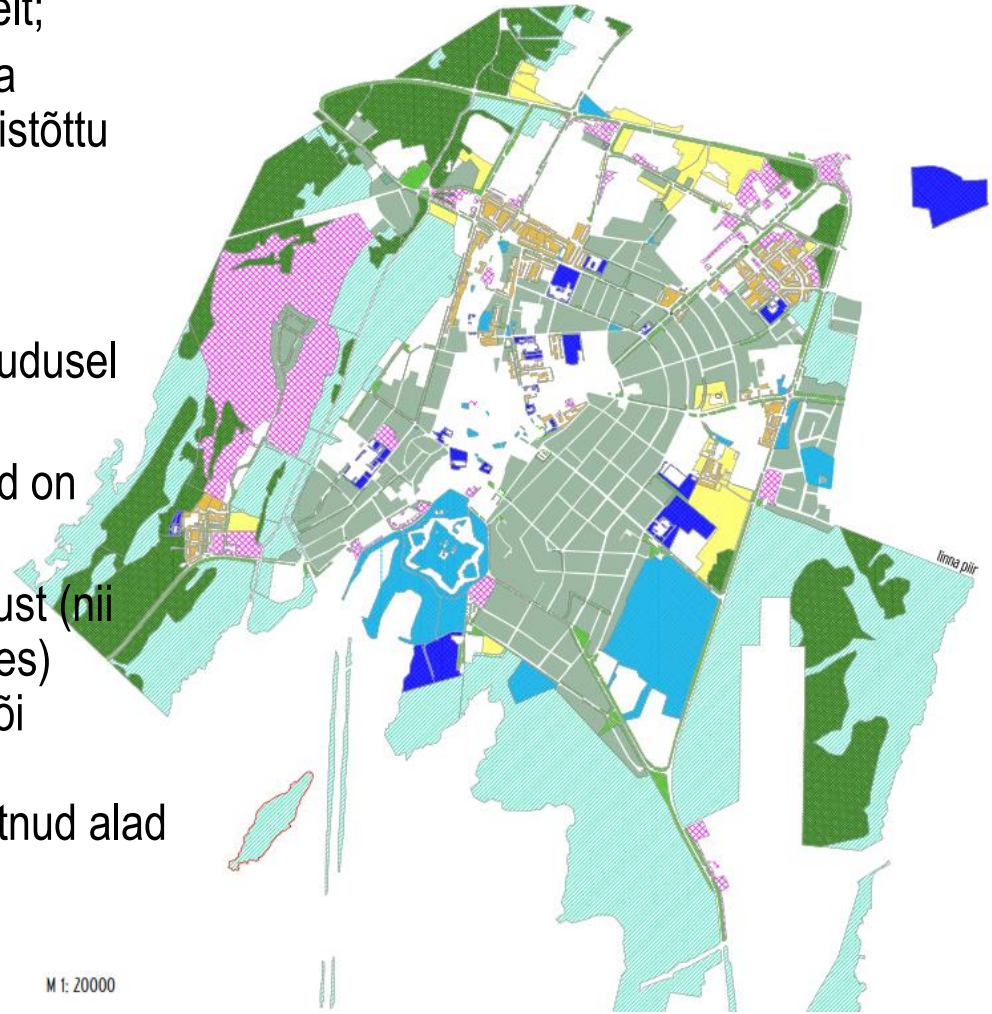
JÄÄTMAAD?

Skala: Tallinna LV, 2006. Puittaimestiku ja haldustuse inventeerimise kord. Tallinna Linnavalitsuse määrus nr 34 (03.05.2006).

Mõningaid aspekte:

- linna rohealad paiknevad mosaiikselts;
- naabruskonna alad ei pruugi omada sarnaseid väärtusi ega omadusi, mistõttu rohekoridoride planeerimisel ei saa kasutada “mehaanilist” lähenemist;
- polüfunktsionaalsete efektiivsete rohekoridoride loomine on ruumipuudusel komplitseeritud;
- potentsiaalsete tugialade vahemaad on suured;
- barjääride spetsiifika: on rida sidusust (nii rekreatiivses kui ökoloogilises mõttes) lõhkuvaid nähtusi, mille vältimine või leevendamine on väga keeruline: transiitnastavad, raudtee, valglinnastatud alad jne;
- ökolõksude tekkimise oht väikestel vähesidusatel rohealadel

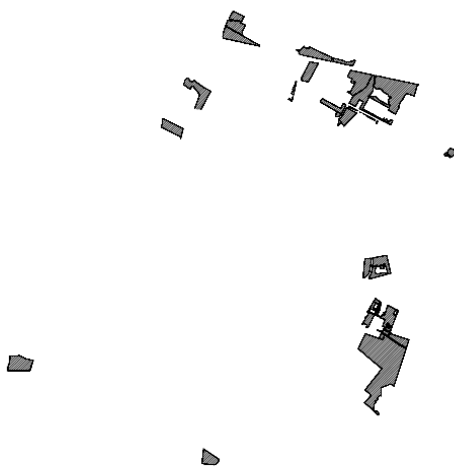
Sidusus ja mosaiiksus

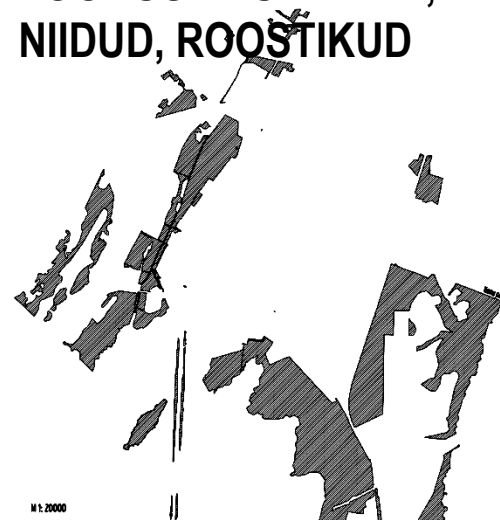
**METSAD, PARGID,
SKVÄÄRID**

JÄÄTMAAD

**LOODUSLIKUD ALAD,
NIIDUD, ROOSTIKUD**

ERAAIAD

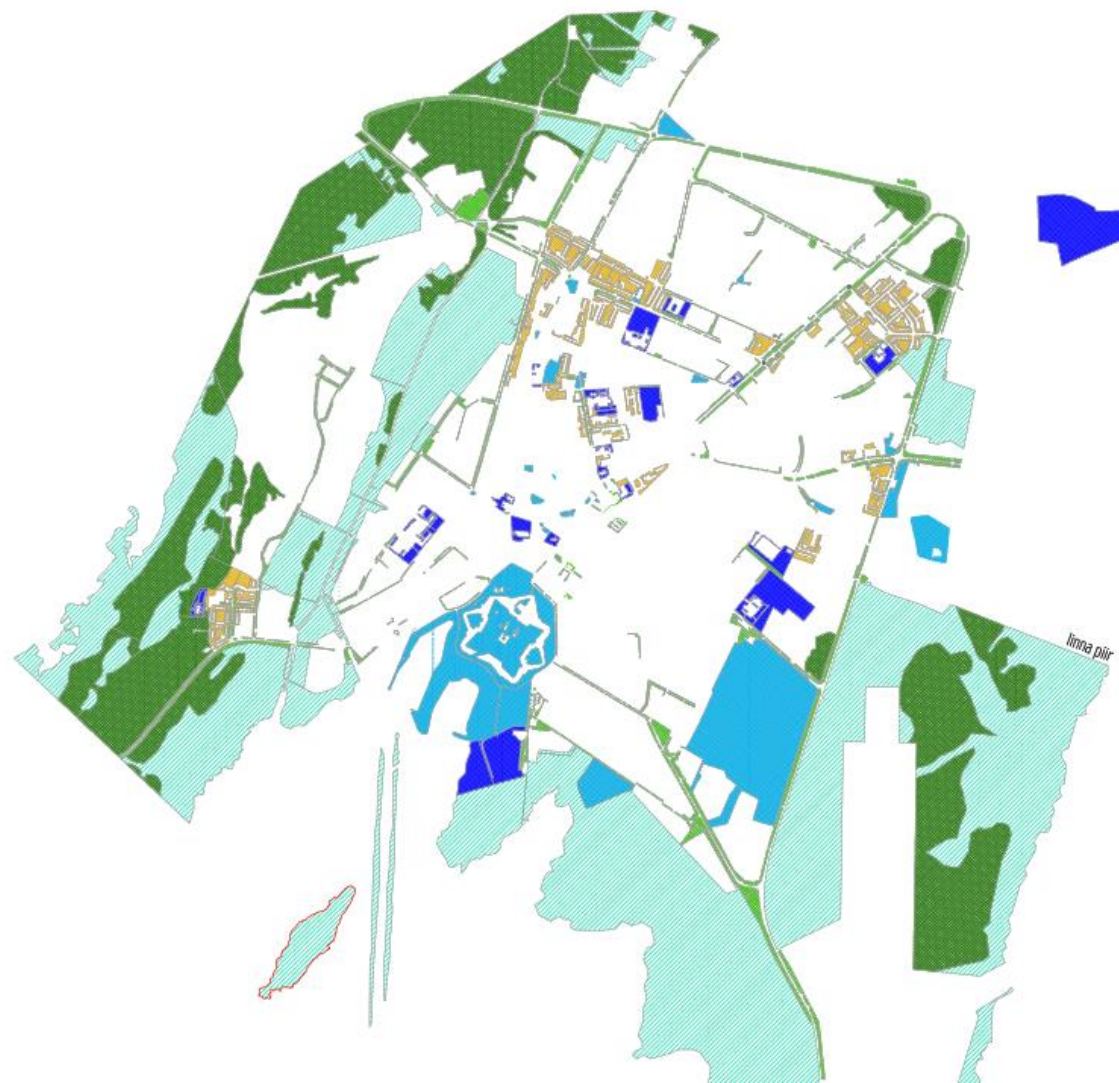

LIIKLUSHALJASALAD

PIIRATUD KASUTUSEGA

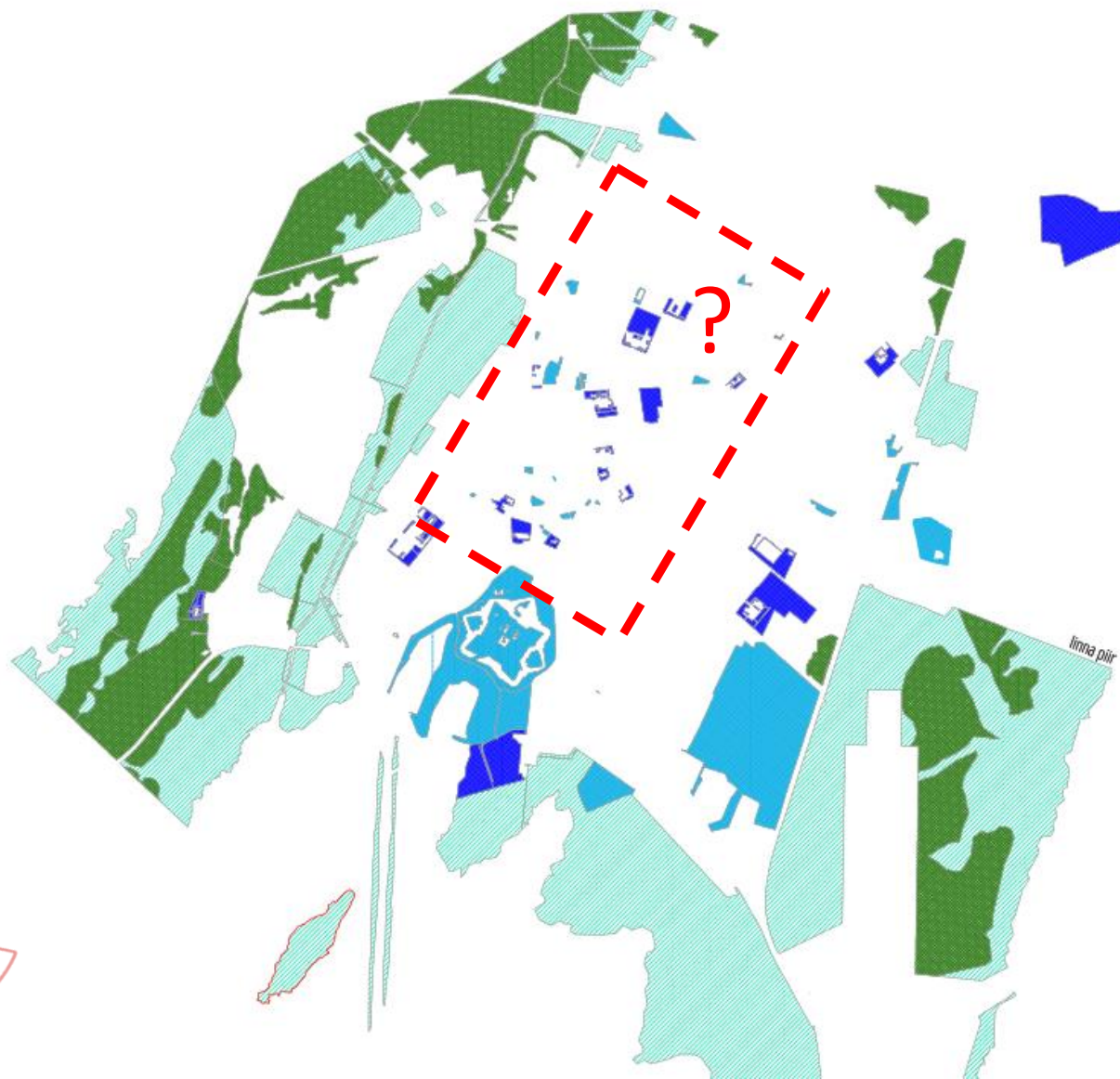
- Kuressaare haljastu:
avalikud haljasalad

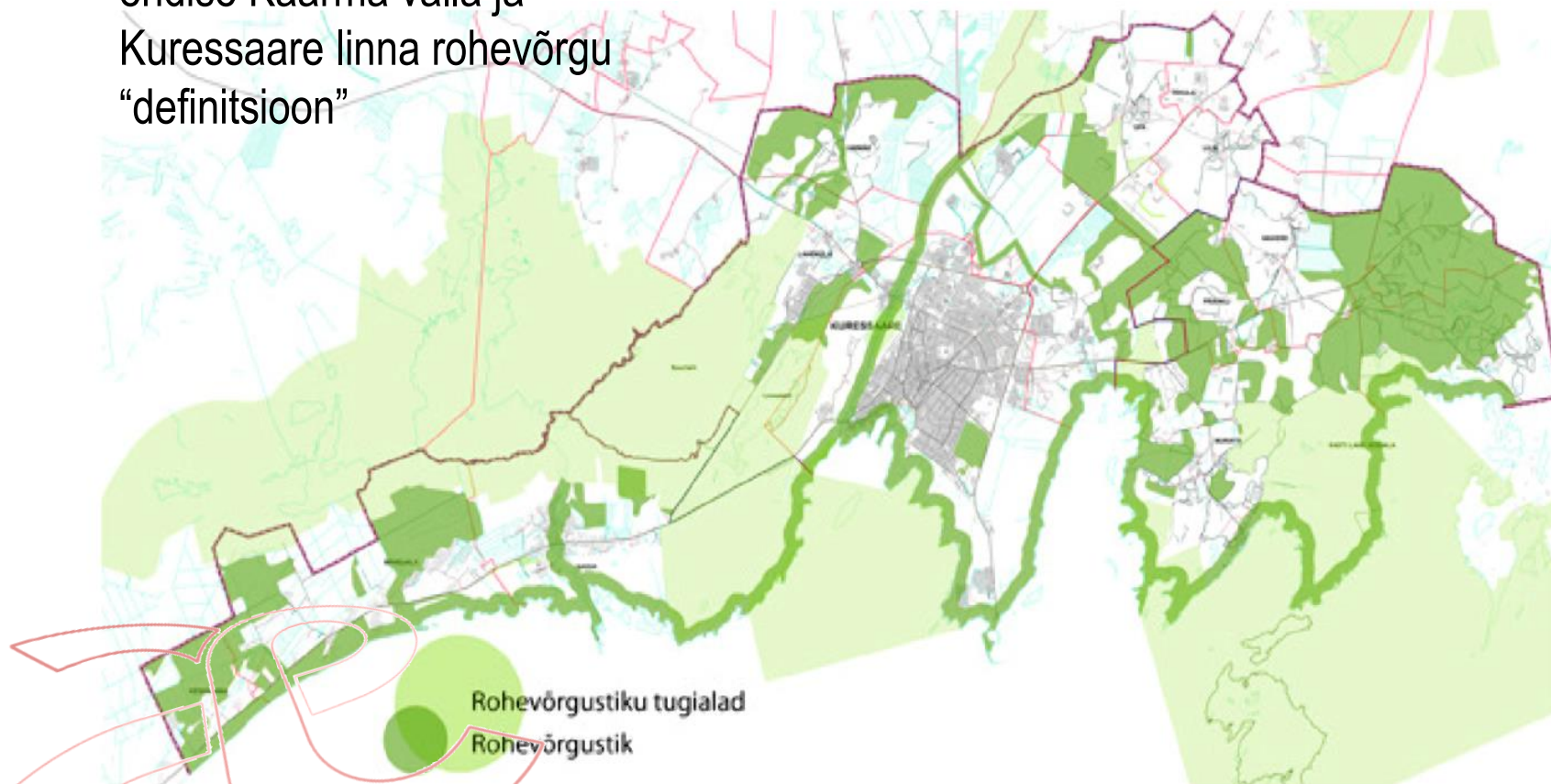
- võimalikud tugialad

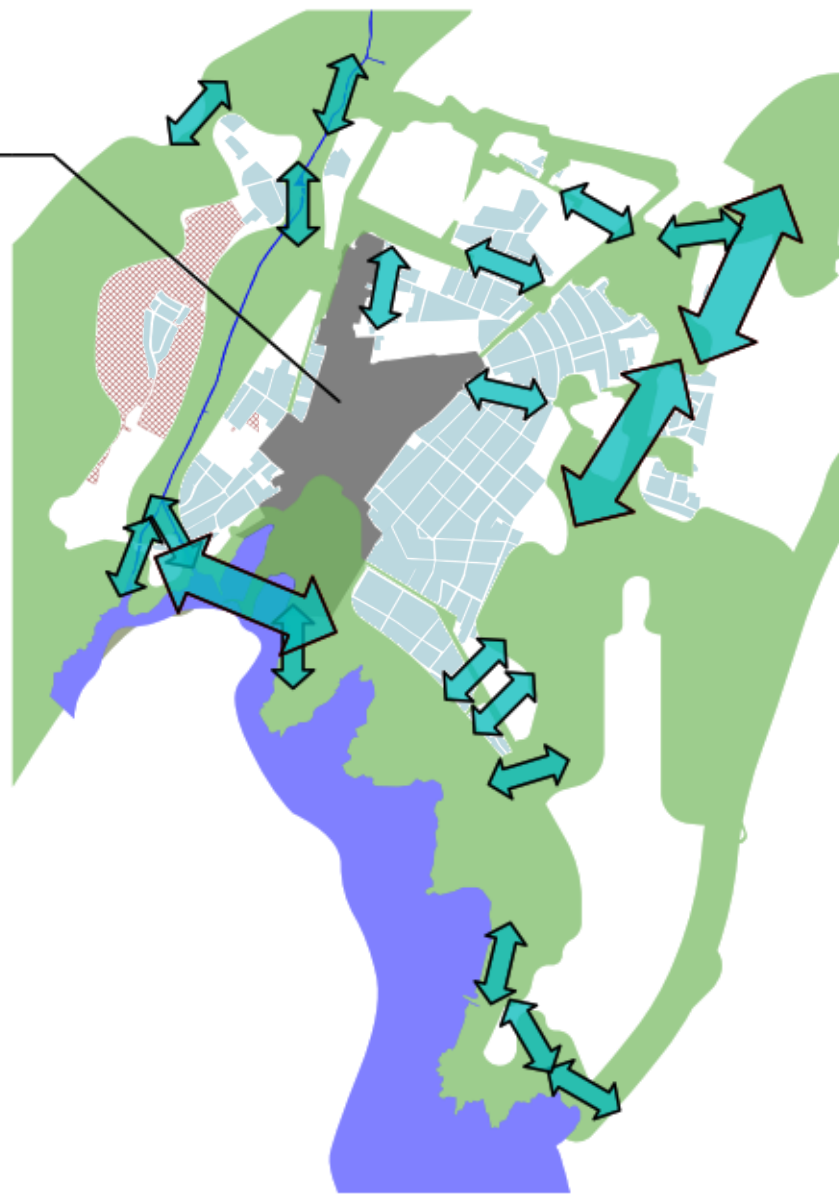
**SKVÄÄRID?
KESKLINNA "AIAD"**

- endise Kaarma valla ja Kuressaare linna rohevõrgu “definitsioon”

- võimalik Kuressaare rohevõrk

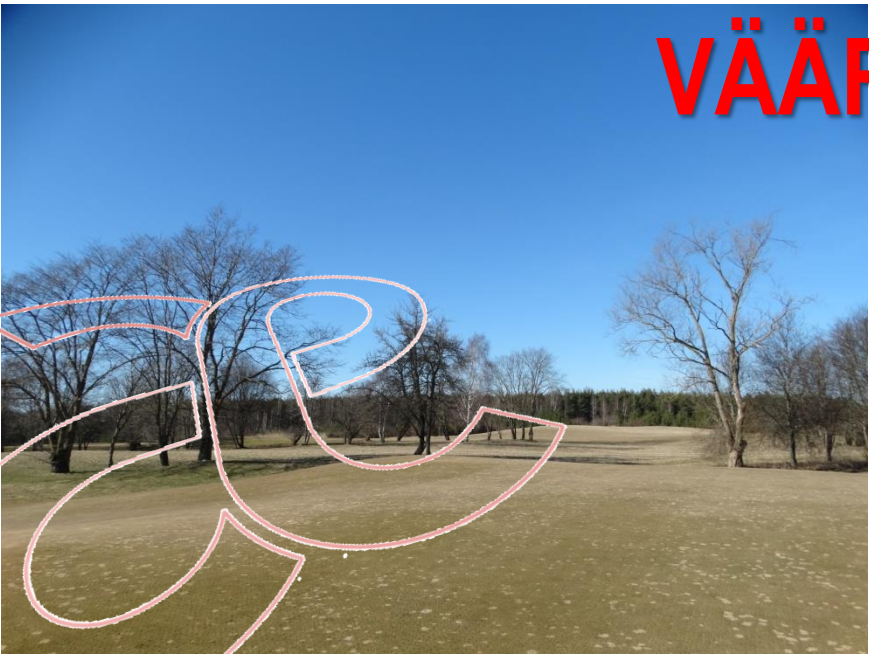

**GOLFIVÄLJAK (jms)
ERAAIAD
KORTERELAMUALAD
TÄNAVAHALJASALAD**

ÖKOLOOGILINE VÄÄRTUS?

- kergliiklus

**MAANTEE
MAGISTRAALTÄNAVAD**

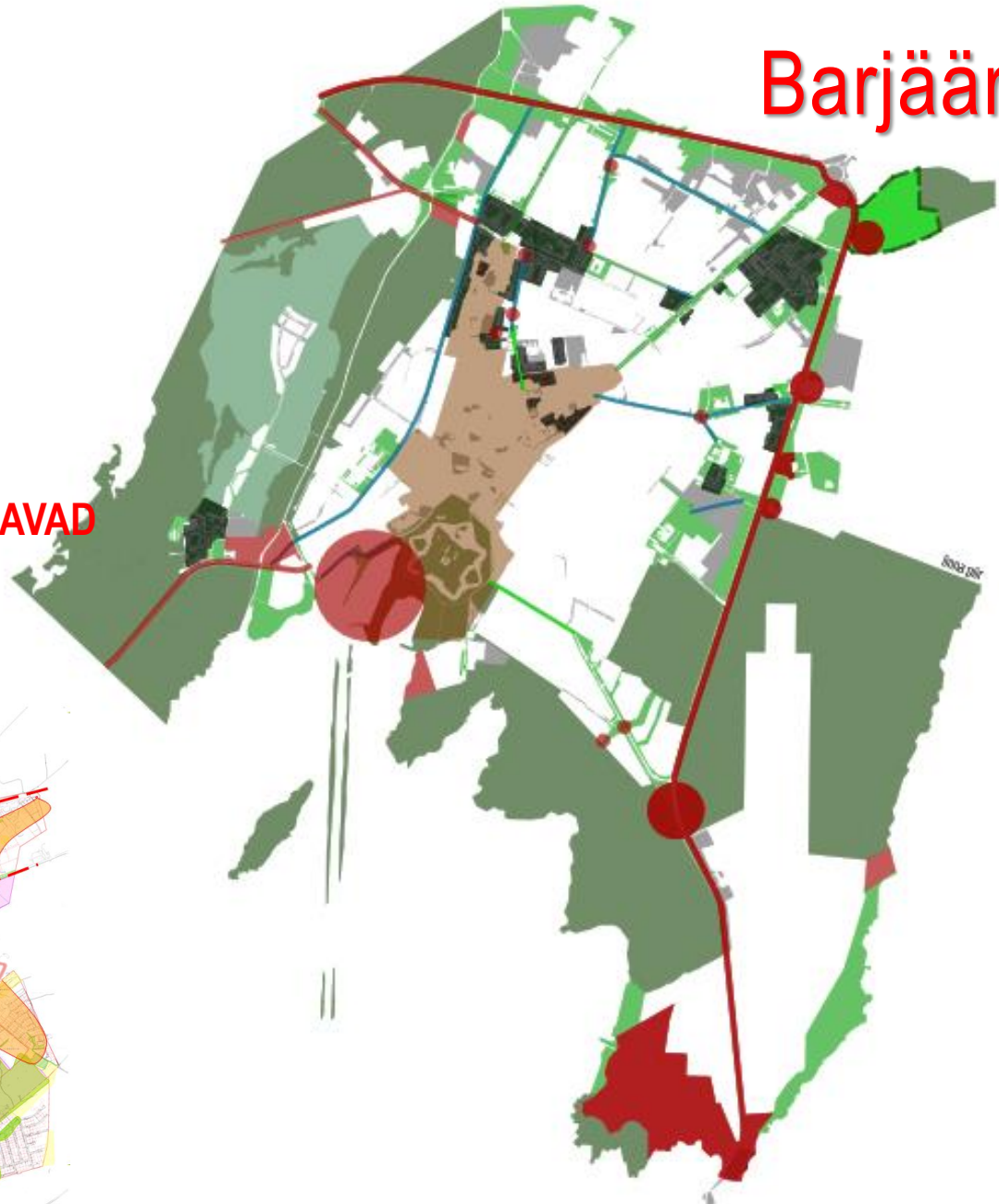

Barjäärid

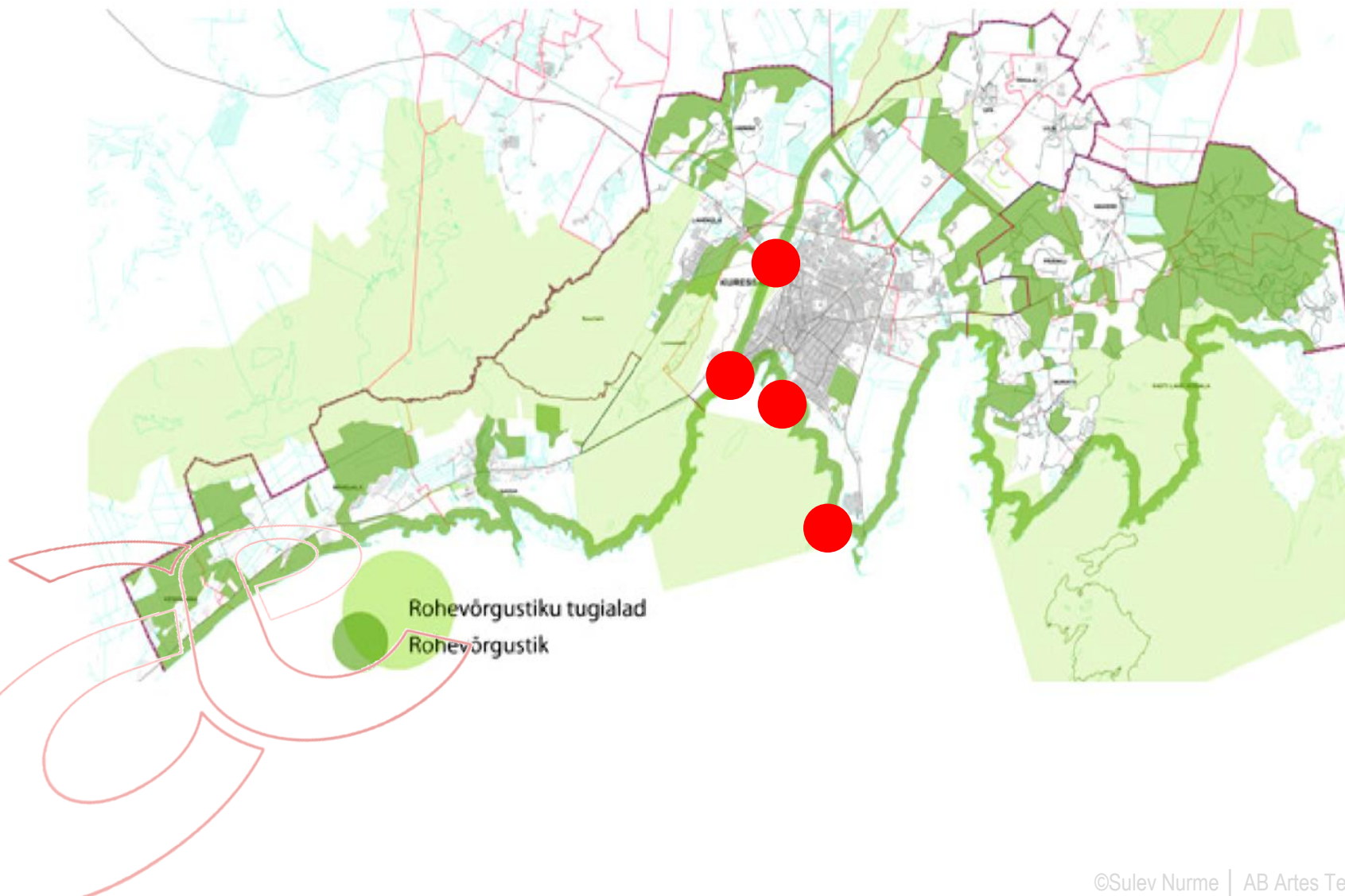
- peamised konfliktalad

**MAANTEE
MAGISTRAALTÄNAVAD
LENNUVÄLI
SADAM**

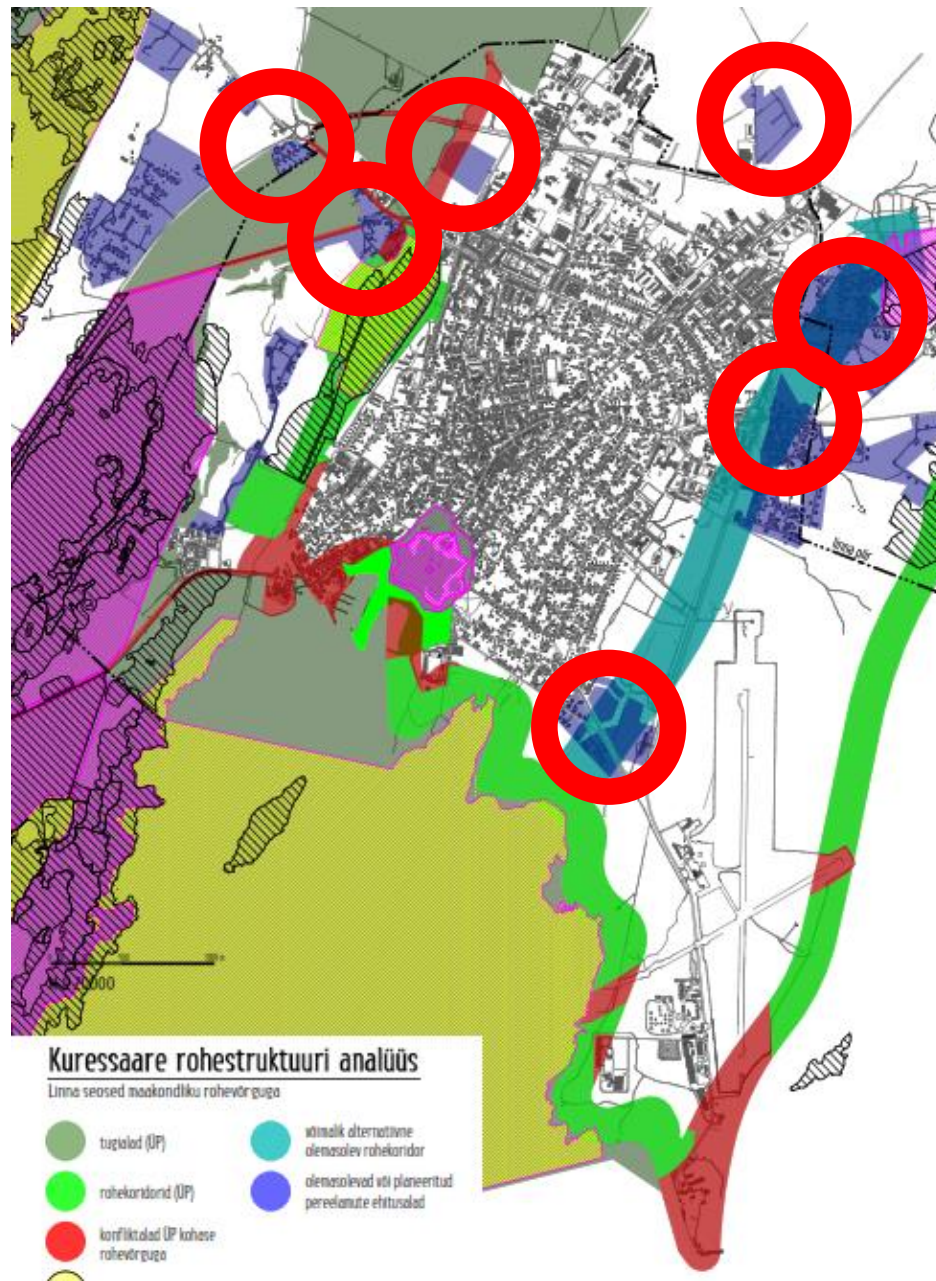

Barjäärid

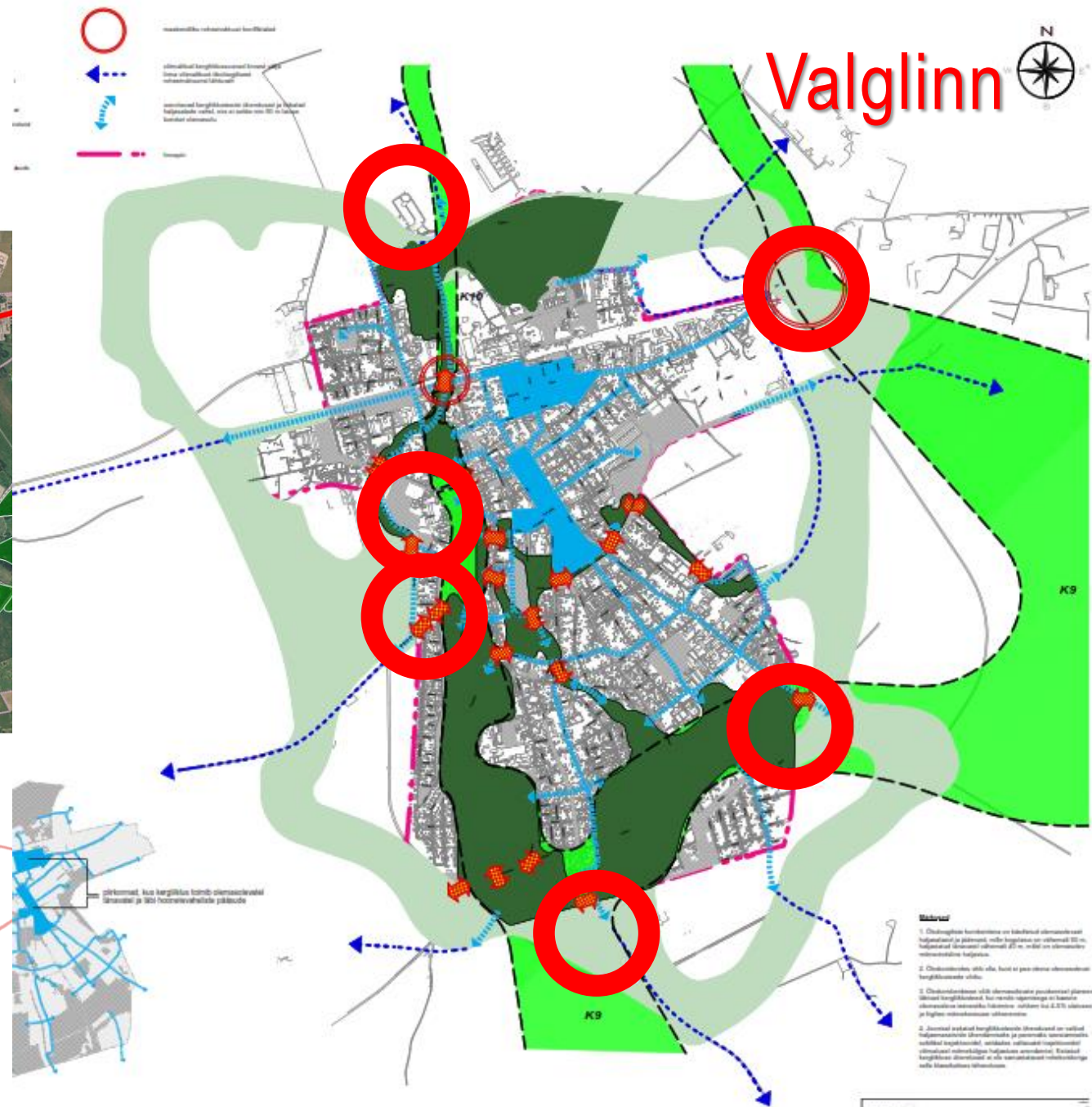
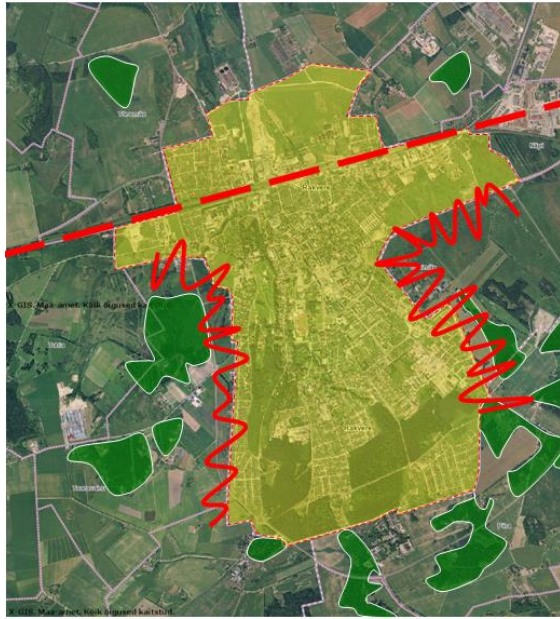

Valglinn

- maakondlik rohevõrk

- Rakvere

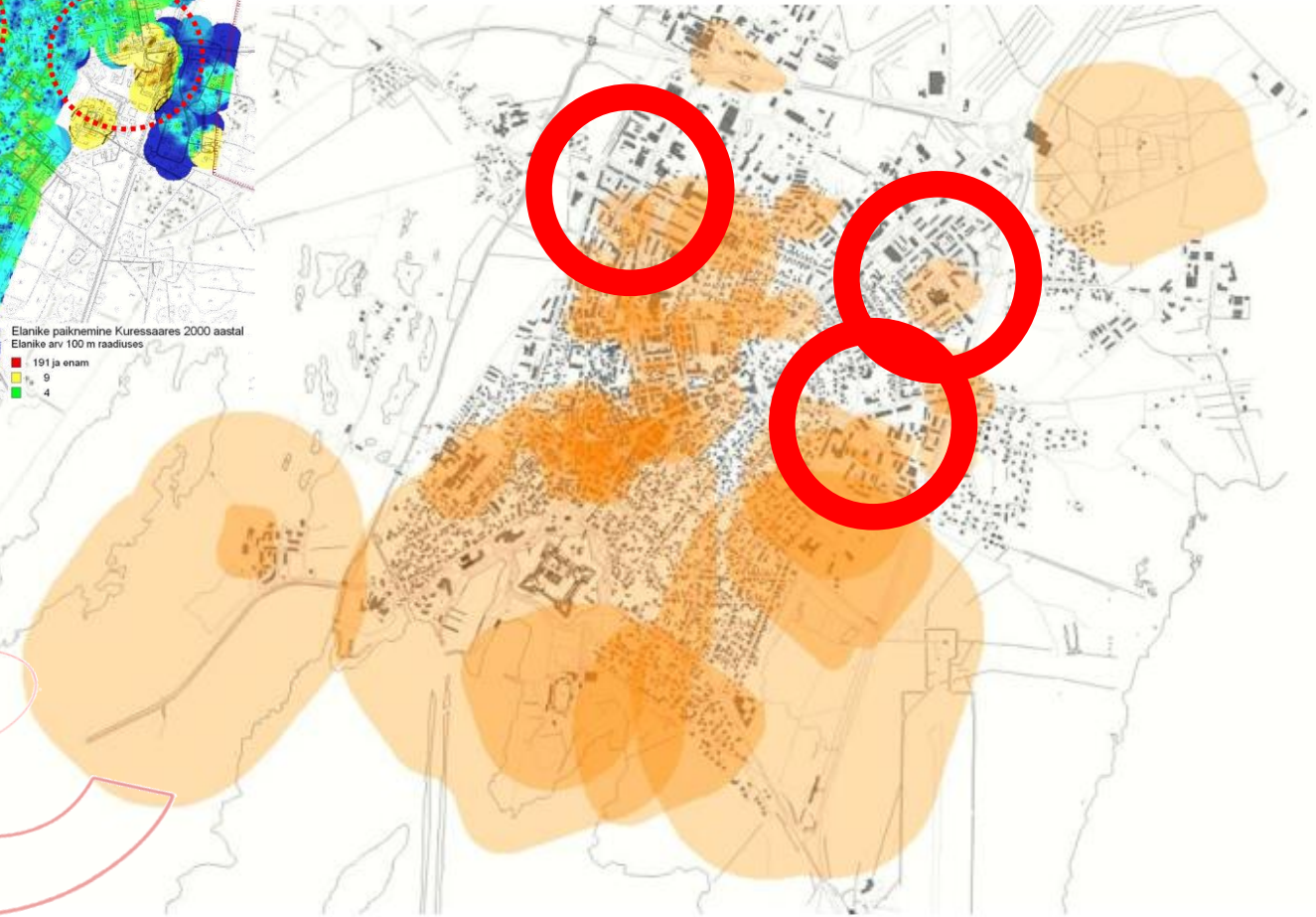
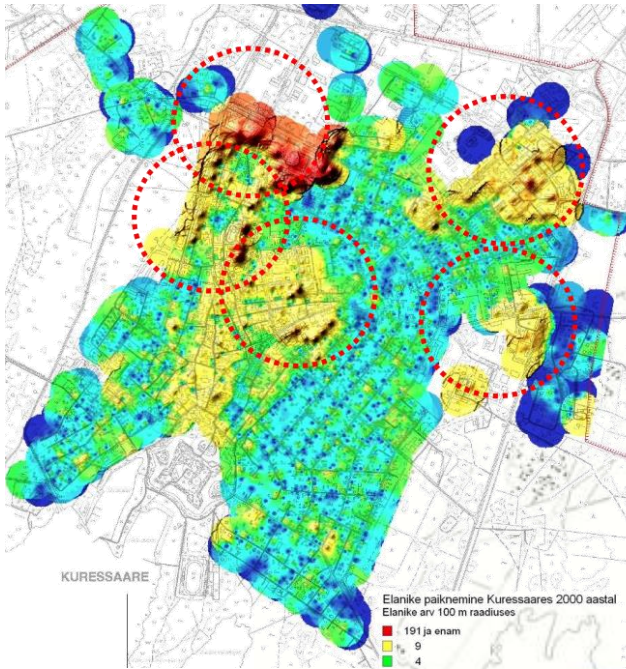
!

**MAANTEED
VALGLINN
RAUDTEE**

Rohestruktuuriga seonduvaid teemasid

- haljasalade kättesaadavus ja uute haljasalade loomise vajadus;
- ehitussurve rohealadele;
- kergliiklus;
- väärtuslik looduslik vs “ehitatud” haljastus, haljastuse inventeerimine;
- haljasalade taristu inventeerimine;
- miljööväärtuslik haljastus;
- **haljastu hooldus (hooldusvajadus, hooldusintensiivsus jne);**
- haljasalade planeerimise ja projekteerimisega seonduvad regulatsioonid;
- ...jne

Kättesaadavus

rakvere haljastu. hooldatavad haljasalad

Hooldus

asend

võimalikud ehitusalused
alad

hooldatavad
haljasalad

looduslikud ja linna
poolt mitte hooldatavad
ühiskondlikud
haljasalad

Tingimärgid:

- potentsiaalsed ehitusalad
- olemasolevad rohealad
- hooldatavad rohealad

Haljasalad seisuga 12.02.2009

Mõtteid...

- rohestruktuuri käsitlemise formaalsus:
 - **rohestruktuuriga arvestamiseks puudub piisavalt argumenteeritud sisend**, mistõttu sellega arvestamine jääb formaalseks;
 - rohestruktuuri **planeeringulahendus on formaalne**, mis ei taga tulemust;
 - planeeringuga **ei seata ehitustegevusele konkreetseid tingimusi** rohestruktuurist lähtuvalt - läbimõtlematud otsused, millega kaasnevad mõttetus raied või maapinna kõrguste muutmine;
 - **haljastuse formaalne käsitlemine** planeeringutes;
 - **kinnistupõhised otsused** tervikpilti arvestamata;
- **DP tasemel “erandite” tegemine** rohestruktuurile ettenähtud maade arvelt;
- **ekspansiivne ehitustegevuse** planeerimine rohealadele selmet kaaluda tihendamisvõimalusi;
- **riigiametite “ülimuslik” maakasutuse planeerimine** (Maanteeamet, Kaitseministeerium jne);
- regulatsioonide ja **standardite “pime” rakendamine** (vanalinna puude näide);
- **kivinenud ja stampne mõtteviis** linnaruumi esteetilisi küsimusi puudutavates otsustes;
- **planeeringuotsused peaksid sisaldama üldist käsitlust hooldusest!**

MÕELDA KARBIST VÄLJA...

Näiteks...:

- **väärtustada olemasolevat** haljastust ja mullastikku ja seda planeerimis- ning ehitusprotsessis reaalselt ka hoida ja parendada
- ümber hinnata **arusaam linnahaljastuse esteetikast** - intensiivset **hooldust vajava haljastuse vähendamine**
- ümber hinnata klassikaline **arusaam autokesksest tänavavõrgust**
- **vähendada barjääre** – erineval maaomandil paikneva linnalooduse käsitlemine tervikuna ja koos
- **koosluste taasgenereerimine**
- ... jne

Utopia?

- võrk vastavalt skaalale ja võimalustele
- kesklinnas eelistatult kergliiklus

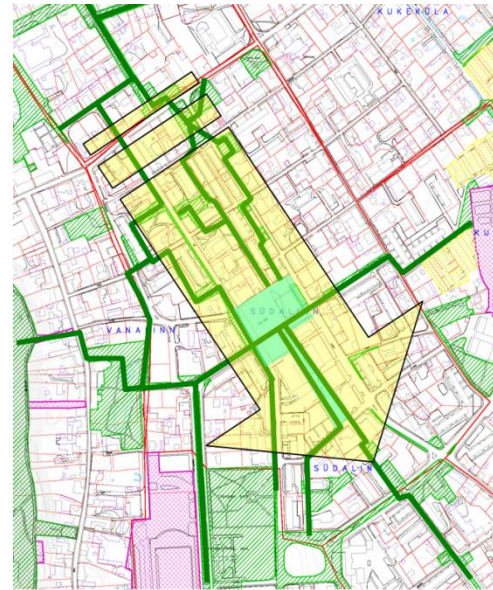
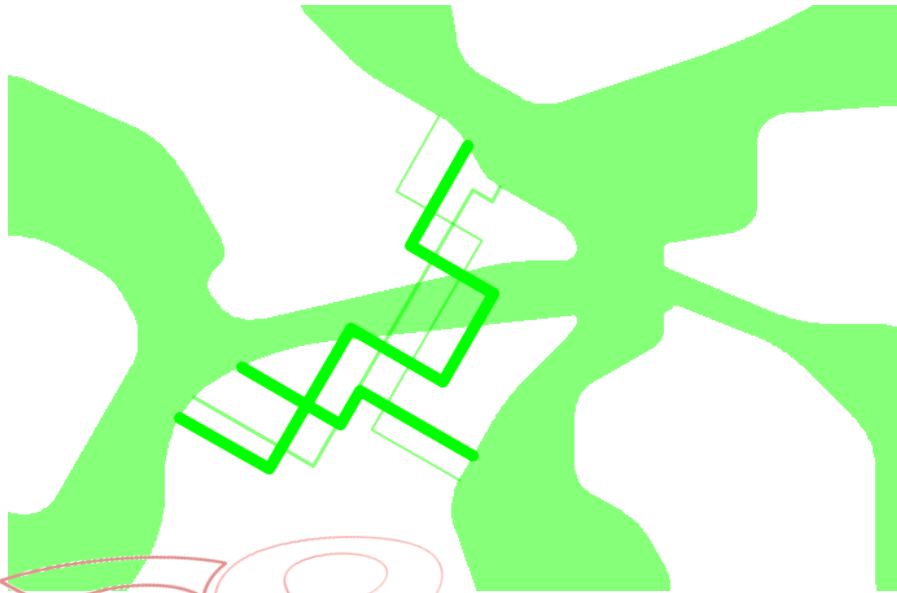
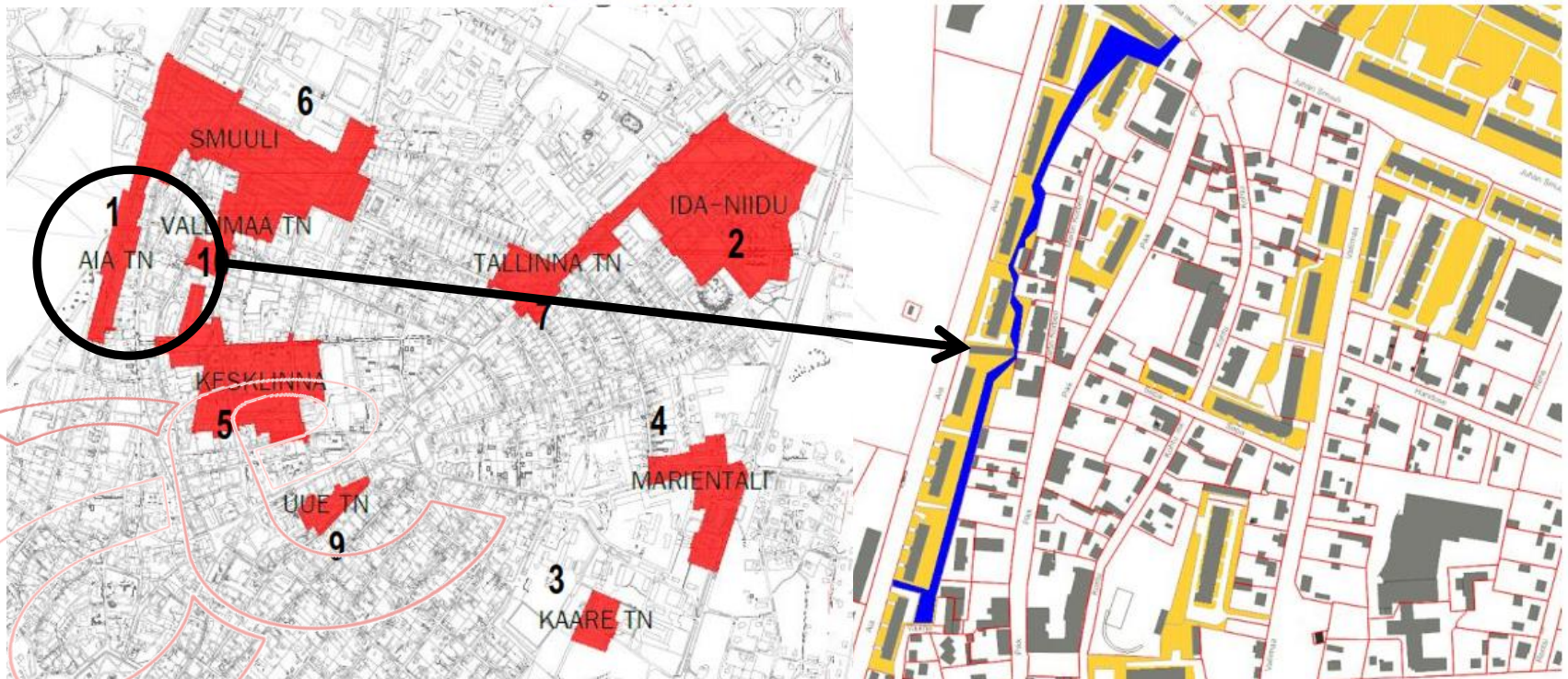

foto - <https://www.grnserv.com/sustainable-stormwater-management-consulting/>

Utopia?

- ühiskasutus, erineva maakasutusega alade haljastuse ja elustiku kontseptuaalne terviklik käsitlemine

Utopia?

Milleks see jutt kõik?

- **1970-2010 on planeedil Maa elurikkus vähenenud 60%....:**
- linnaloodus on “pärislooduse” refuugium... mõnele liigile, kooslusele ka viimane võimalus...
- ... seega linna RS ei ole võimalus ega vabadus vaid kohustus
- linnas on kasutada see ruum, mis on... küsimus on, kuidas sinna ära mahutada ka loodus...

Paris: A wild story | Frédéric Fougea | Boréales

Täna tähelepanu eest!

Sulev Nurme
maastikuarhitekt
AB Artes Terrae OÜ
www.artes.ee
www.sulevnurme.org

Linna rohevõrk: kujutelm või reaalsus

Planeerimiskonverents 2018 | Tartu 2018